

ARAŞTIRMA / ARTICLE

İstanbul'da Suça Sürüklenen Çocukların Yaşadığı Mahallelerde Arazi Değerleri

Price Value of Urban Land in Delinquents' Neighbourhood in Istanbul

Ufuk Altunbaş

Beyoğlu Belediyesi, Kentsel Dönüşüm ve Tasarım Müdürlüğü, İstanbul

ÖZET

Kent yöneticileri, yaşanabilir kentler meydana getirme vizyonundan bahsedebilmeleri için öncelikle suç ve suçlu kavramlarını temel sorun olarak göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Bu çerçevede yaşanabilir kentler oluşturmanın ilk ayağı bir yönetim misyonu olarak günümüz çocuklarının geleceğin suçluları olmasının önüne geçilmesidir. Dolayısıyla çocukların yetişkinlere oranla çevresel faktörlerden daha fazla etkilendikleri gerçeği göz önünde bulundurularak, suç önleme çalışmalarında çocuklar açısından odaklanılması gereken, suçun işlendiği mekandan çok çocuğun yaşadığı mekan olmalıdır. Ancak kentin yerlileri tarafından gösterilen ön yargı ile ötekileştirilen çocuklar, kentin belirli bölgelerinde yaşamak suretiyle dışlanmaktadır. Yaşanan mekansal dışlanma aynı zamanda, mekanın ekonomik değerine de belirgin biçimde yansımaktadır. Bu makale, söz konusu mekansal dışlanma ile mekanın ekonomik (arazi) değeri arasındaki ilişkinin paralellik arz edip etmediğini sorgulamaktadır.

KURALLAR YIĞINI KENTLER VE ÇOCUK

Suç kavramı; insanlık tarihi kadar eski, hukuksal boyutunun yanı sıra bireylerin ve toplumun değer yargılarına ve zamana bağlı olarak her coğrafyada farklı anlamlar içeren bir olgudur. Suçun, içeriği ve tanımı ne olursa olsun tüm toplumlar açısından kritik nokta ise suç istatistiklerinin her geçen zaman diliminde giderek arttığı gerçeği ve kentlerin sürdürülebilirliklerini olumsuz etkilediğidir. İstatistiksel artışın en büyük kaynağı ise toplumsal değişimlere paralel bireyin bir arada yaşama zorunluluğunun getirmiş olduğu etkileşimdir. Daha küçük coğrafyalarda daha fazla bireyin yaşamaya zorlandığı günümüz kentlerinin nüfusu, Birleşmiş Milletler "Dünya Kentleşme

ABSTRACT

Considering the fact that crime rates and criminals must be taken as source matters before all else, if it's necessary for creating a vision of more suitable cities for living by city administrators being the main decision makers. First step for achieving spacious surroundings for urban space is to prevent any unpleasant possibility such as children included in current generation turning into a criminal in the future. It's known that environmental factors may affect children more than adults; therefore, the main focus on most of the crime preventing study cases must deal with the surroundings of the children rather than where the crime itself has been committed. However, prejudiced manners and behaviors of local citizens might alienate children, casting them out of certain urban areas. In the end, spatial-originated casting out evidently leaves an influence for price value of urban land. This case study evaluates any relevant correlation between spatial-originated casting out and the price value of urban lands.

Beklentileri" (<http://esa.un.org/unpd/wup/>) 2014 yılı raporuna göre toplam dünya nüfusunun %54'üne denk gelmektedir. Söz konusu kentli nüfus oranı hızlı yükselme eğilimde olup rapora göre 2050 yılına gelindiğinde toplam nüfusun yaklaşık %66'sinin kentlerde yaşamaya başlayacağı öngörülmektedir.

Kentli nüfusun artışı her ne kadar modernlik kavramının bir göstergesi gibi kabul edilse de aslında "çocuklar açısından bakıldığında kentler bir kurallar yığındır" (Sivri Gökmen, 2008) ve çocukların psikolojik durumları dikkate alındığında konunun hassasiyeti yüksektir. Özellikle büyük kentlerde daha fazla yaşanan sosyo-kültürel çatışmalar, ekonomik zorluklar, kamu alanlarının yetersizliği, ulaşım problemleri, nüfusun fazlalığı gibi

unsurlar, sosyal ilişkilerin ve doğal denetimin azalmasına yol açmakta ve bu da çocukların suça sürüklenmesini kolaylaştırılmaktadır (Centel, 2000).

Çocukların suça sürüklenmesindeki sebepler temelde yetişkinlerin suça sürüklenmesiyle benzer özellikler taşımaktadır. Ancak biyolojik ve fizyolojik gelişimlerini tamamlamamış çocukların, toplumsal şartlardan ve çevrenin yönlendirmesinden daha fazla etkilendiği de bir gerçektir. Zaten çocukların ergenlik döneminde yaşadığı değişim sürecinin etkisiyle suç kabul edilen davranışları göstermesi beklenen bir şeydir; önemli olan bu davranışların devamlılığının önüne geçmek adına çocukların, suça sürüklenmesine ortam hazırlayan unsurlardan uzak tutulmasıdır. Bu bağlamda ön plana çıkan etkenler çocuğun ailesi ve ilk sosyalleşmeye başladığı evinin etrafında yaşadığı çevredir.

Esasen aile bir dış sınırlayıcı niteliğinde olup, aile içinde suçlu bireylerin varlığı, aile içi ilişkiler, ailenin ekonomik durumu, eğitim seviyesi, sosyo-kültürel yapısı gibi etkenler çocuğun suça sürüklenmesinde belirleyici niteliktedir. Ancak sosyo-ekonomik veriler olarak tanımlanabilecek olan bu verilerin birbirleriyle ve çevresiyle etkileşim içinde buldukları süreç her ne kadar sosyal bir olgu olsa da aynı zamanda bu etkileşimin gerçekleştiği uzam bağlamında çevresel bir yönü bulunmaktadır (Yılmaz, 2006). Ayrıca B. Hillier'in (Kırşan, 2004), dediği gibi bireyin sahip olduğu sosyal, kültürel ve ekonomik durum, bireyin yaşadığı çevreyi etkileyerek mekanı şekillendirmektedir. Pedagojik durumları göz önünde bulundurulduğunda ise söz konusu sosyal faktörler doğrultusunda şekillenen çevresel faktörlerden, çocukların yetişkinlere oranla daha fazla etkilendiği de bir gerçektir (Yılmaz, 2008). Dolayısıyla büyük kentlerde ailelerin çocuk üzerindeki kontrolü sağlamada ve çocuğu suçtan uzak tutmada çevrenin yardımı olmadan başarması pek mümkün gözükmemektedir (Kopar, 2008).

Çevre deyince akla öncelikle çocuğun ilk sosyalleşmeye başladığı mahalle kavramı gelmektedir (Onur, 2005). Mahalle kavramı içinde çocuğun yaşadığı evin etrafı, arkadaş grubu, okul yaşantısı ve boş zaman aktivitelerini gerçekleştirdiği mekanları barındırmaktadır. Bu mekanlarda çocukların çevreyle iletişim kurabilecekleri, suça sürüklenmelerini engelleyici ve topluma kazandırıcı nitelikte eşitlikçi düzenlemeler yapılmalıdır. Ancak bu sayede, göç ile büyük kentlere gelen ailelerin kente uyum sürecinde yaşamış oldukları zorlukların etkisiyle çocuklarda kentlilik bilincinin oluşmamasının önüne geçmek mümkün olacaktır. Kentlilik bilincinin oluşmasında ailesinden yeteri desteği alamayan çocuğun aynı zamanda kente uyum sürecinde yaşamış olduğu mekansal eşitsizlik hali, daha çok kırdan kente göç edenlerin çocukları olan ikinci nesil üzerinde etkili olmaktadır. Şöyle ki; kente ilk göç edenler, yaşadıkları mekanın karşılaştırmasını kent içindeki her türlü eşitsizliğe rağmen geldikleri kırsal mekanla yaptıklarından dolayı kenti tercih ederken, ikinci nesil olan göç edenlerin çocukları, yaşadıkları mekanın karşılaştırmasını kırsal hakkında fikirleri olmadığı için daha çok kentin modern mekanlarıyla yaparak mekansal eşitsizliği daha iyi fark etmektedir (Hancı, 1999) (Ceylan, 2006). Bu etkileşimin bir sonucu olarak daha çok kente göç ile gelmiş olan insanların bir

arada yaşadığı ve mekansal eşitsizliğin hakim olduğu mahalleler diğer kentliler tarafından gösterilen önyargı ile dışlanmaktadır. Yaşanan mekansal dışlanmadan en çok etkilenen çocuklar, toplumsal ayrışmanın etkisiyle otoriteye baş kaldırmakta ve suça sürüklenmektedir (Ceylan, 2006) (Kentleşme Şurası, 2009).

Günümüzde özellikle çocukların suça sürüklenmelerinde giderek daha belirleyici konumuna gelen mekansal faktörler ışığında, suça sürüklenen çocuklara ilişkin çalışmalarda suçun işlendiği mekandan ziyade çocuğun yaşadığı mekana odaklanılması gerekmektedir. Çünkü mekanın taşıdığı izler, yaşayanların sosyal hayatı hakkında fikirler vermektedir. Nitekim arazi değeri de, mekanın kalitesini ortaya koyan bir parametre niteliğinde olup mekanın tüm bileşenleriyle yoksulluğu ve yoksulluğunu yansıtmaktadır. Çocuklar arası etkileşimin öneminden yola çıkarak bu makalede, suça sürüklenen çocukların yoğun olarak yaşadığı mahallelerde, mekanın arazi değerleri üzerinden bir dışlanmanın söz konusu olup olmadığı irdelenecektir.

ETKİLEŞİM RİSKLİ ALANLARIN EKONOMİK DEĞERİ

Mekansal dışlanmanın ekonomik yansımalarını ortaya koymak adına, ülkemizdeki suça sürüklenen çocuk istatistiklerinde lider kent konumundaki İstanbul'da, çocukların yoğun olarak yaşadığı mekanlar ve bu mekanların arazi değerlerinin ilçe içindeki karşılaştırmalı durumu incelenmiştir. İnceleme kapsamında suça sürüklenen çocukların yaşadıkları adres bilgileri (tam adres değil), resmi kayıtlara göre 2009 (Eylül)-2013 (Ocak) yılları arasında mahkeme kararıyla suçu kesinleşerek hüküm giyen çocuklara aittir. Toplam çocuk sayısı 14546 olup, Adalet Bakanlığı'ndan alınan verilere göre çocukların bir kısmı denetimli serbestlik kapsamında, bir kısmı herhangi bir ceza infaz kurumuna konulmak suretiyle cezalarını çekmiş veya çekmektedir. Arazi değerlerine ilişkin veriler ise İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'ndan alınmıştır. Arazi değerleri genel olarak bölgedeki nüfusa ilişkin veriler, demografik yapı, topografya, kullanım şekli, tarihi doku içinde yer alıp almadığı, altyapı hizmetlerinin varlığı, bölgenin gelişim potansiyeli ile piyasa koşullarına göre satılma durumu göz önüne alınarak belirlenen 2014 yılına ait sokak değerleridir.

Suçta sürüklenen çocuklara ilişkin veriler istatistiksel olarak irdelendiğinde Bağcılar ilçesi %7.25 oranı ile ilk sırada yer almakla birlikte, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre ilçelerin çocuk nüfusları (12-17 yaş) göz önünde bulundurularak yapılan yoğunluk değerlendirmesinde ise %3.68 değeriyle Beyoğlu ilçesi açık ara ilk sıradadır (Tablo 1). Adalar ilçesi suça sürüklenen çocuk sayısı (3 çocuk), Şile ilçesi ise suça sürüklenen çocuk oranı (%0.22) değerleriyle listenin son sırasında yer almaktadır. İstatistiklerde belirgin olarak gözlemlenen bir başka husus ise hem yoğunluk hem de sayısal olarak Avrupa yakasındaki ilçelerde suça sürüklenen çocuk değerlerinin Anadolu yakasına oranla daha yüksek olduğudur.

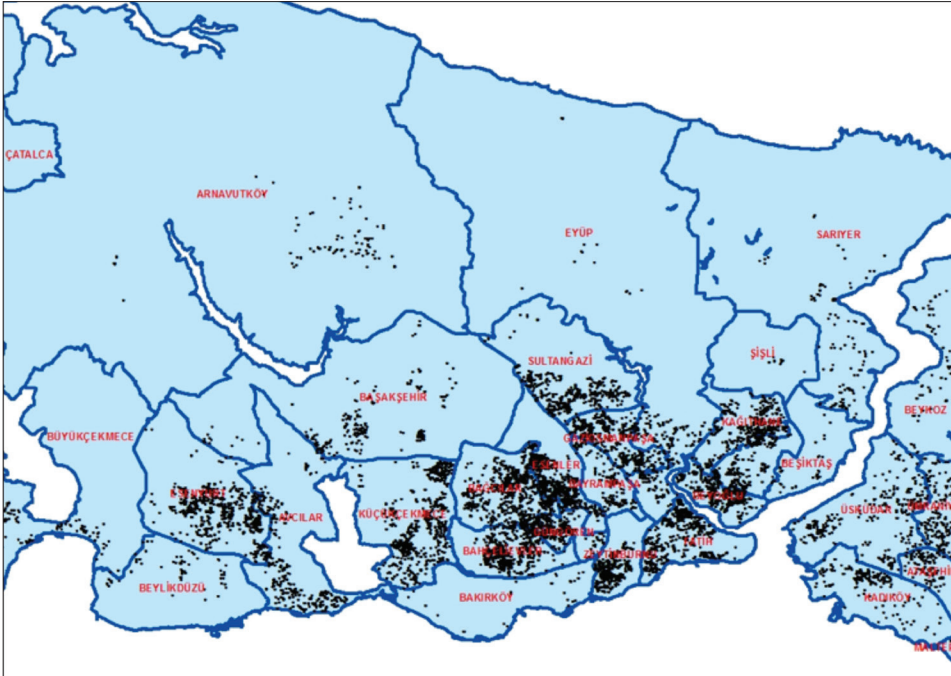
İstatistiksel olarak suça sürüklenen çocuk sayısının en fazla olduğu 5 ilçe (Bağcılar, Küçükçekmece, Esenyurt, Beyoğlu, Fa-

Tablo I. Suça sürüklenen çocukların ilçelere göre dağılımı

Sıra	İlçe	Sayı	Oran (Sayı)	Nüfus (12-17)	Oran (Nüfus)
1	Bağcılar	1054	7.25	82.950	1.27
2	Küçükçekmece	871	5.99	70.045	1.24
3	Esenyurt	862	5.93	55.459	1.55
4	Beyoğlu	823	5.66	22.345	3.68
5	Fatih	815	5.60	34.613	2.35
6	Gaziosmanpaşa	699	4.81	49.619	1.41
7	Esenler	689	4.74	52.097	1.32
8	Bahçelievler	607	4.17	55.322	1.10
9	Sultangazi	584	4.01	55.653	1.05
10	Ümraniye	580	3.99	60.510	0.96
11	Ataşehir	567	3.90	34.403	1.65
12	Kağıthane	526	3.62	40.730	1.29
13	Zeytinburnu	493	3.39	29.327	1.68
14	Pendik	471	3.24	61.429	0.77
15	Üsküdar	427	2.94	44.818	0.95
16	Avcılar	423	2.91	35.349	1.20
17	Şişli	396	2.72	22.422	1.77
18	Güngören	351	2.41	27.948	1.26
19	Eyüp	336	2.31	33.360	1.01
20	Kartal	323	2.22	38.815	0.83
21	Sultanbeyli	315	2.17	37.532	0.84
22	Başakşehir	294	2.02	35.415	0.83
23	Kadıköy	274	1.88	28.030	0.98
24	Maltepe	251	1.73	36.316	0.69
25	Bayrampaşa	219	1.51	25.126	0.87
26	Sancaktepe	210	1.44	29.561	0.71
27	Büyükçekmece	169	1.16	18.799	0.90
28	Sarıyer	152	1.04	23.038	0.66
29	Beykoz	135	0.93	22.484	0.60
30	Arnavutköy	130	0.89	23.776	0.55
31	Çekmeköy	116	0.80	18.778	0.62
32	Tuzla	100	0.69	19.668	0.51
33	Beylikdüzü	93	0.64	20.546	0.45
34	Silivri	80	0.55	12.866	0.62
35	Beşiktaş	55	0.38	9.529	0.58
36	Bakırköy	35	0.24	14.088	0.25
37	Çatalca	13	0.09	5.769	0.23
38	Şile	5	0.03	2.230	0.22
39	Adalar	3	0.02	749	0.40
	Genel Toplam	14546	100	1291514	1.13

tih) toplam çocuk sayısının %30'unu oluşturmaktadır. Söz konusu ilçelerden Beyoğlu ve Fatih ilçeleri diğer ilçelerden farklı olarak tarihi kent dokusunun İstanbul'da en yoğun olduğu iki yerleşmedir. Bağcılar (1. sırada), Küçükçekmece (2. sırada) ve Esenyurt (5. sırada) ilçeleri ise 2013 yılı genel nüfus sayımına

göre İstanbul'un en kalabalık nüfusa sahip ilk 5 ilçesi arasındadır. Aslında adı geçen 5 ilçe, özellikle ekonomik sebeplere dayalı olarak İstanbul'a göç edenlerin, kentte yerleşmeyi ilk tercih ettikleri mekan özelliklerini yansıtan yerleşmelerdir. Bu özelliklerin yansımasını Beyoğlu ve Fatih ilçelerinde, kentin dış-

Şekil 1. Avrupa yakası suça sürüklenen çocukların ikametgah dağılım haritası.

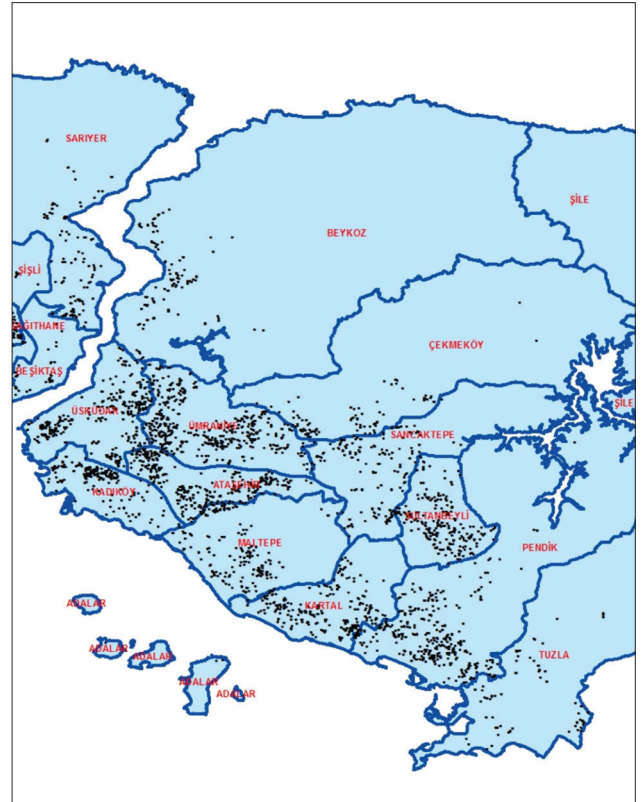
şarı doğru büyümesi ve azınlıkların İstanbul'u terk etmesi sonrası boş kalan tarihi yapıların göç edenler tarafından kullanılmaya başlanmasıyla; diğer ilçelerde ise İstanbul Boğazı'na inşa edilen köprüler sonrası kentin doğu-batı aksında büyümesiyle göç edenler tarafından yapılan kaçak ve plansız gecekondulu yapılaşmalarda görmek mümkündür.

İstatistiksel olarak ilçelerin dağılımı Tablo 1'deki gibi olsa da dikkat edilmesi gereken asıl konu, resmi rakamlara göre İstanbul genelindeki çocukların %1.13'ünün suça sürüklendiği gerçeğidir. Ayrıca ülkemizdeki resmi kayıtların, gerçek sayılardan uzak olduğu (Kopar, 2008) göz önüne alındığında konunun ciddiyeti daha fazla ön plana çıkmaktadır.

Suçta sürüklenen çocuğun yaşadığı mekan olarak bazı ilçeler ön plana çıksa da genel olarak İstanbul kentinin gelişim yönü olan doğu-batı aksı üzerinde yoğunluklar daha fazladır (Şekil 1, 2). Suça sürüklenen çocukların ilçe bazında mekansal yoğunluk değerlendirmesinde ise homojen bir dağılım gözlemlenmemektedir. Mekansal yoğunluk farklılaşması, çocukların birbirleriyle etkileşim içinde olma halleri ile farklı ilçelerde mekansal benzerliklerin varlığını akla getirmektedir. Buradan hareketle suça sürüklenen çocukların yaşadığı mekanların birbirine yakınlığı üzerinden etkileşim risk analizi yapılmıştır. Etkileşim mesafesi olarak İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Asayiş Şube'de görev yapan emniyet yetkilileriyle yapılan görüşmeler doğrultusunda 500 metre referans olarak kullanılmıştır. Etkileşim risk haritaları Arcgis programı kullanılarak "Kernel Density" yöntemiyle 5 kademe hazırlanmıştır. Etkileşim riskinin en az olduğu birinciden en fazla olduğu beşinci kademe kadar kent bütününde analiz edilmiştir. Etkileşim kademesine göre orta (3. kademe) ve daha yüksek (4.-5. kademe) etkileşim riskinin olduğu bölgeler olarak Beyoğlu ilçesinde 2,

Kağıthane-Şişli ilçe sınırında I ve Bağcılar ilçesinde I olmak üzere toplam 4 bölge belirlenmiştir.

Etkileşimin yüksek olduğu bölgelerin yer aldığı 4 ilçedeki sokaklar, arazi değerlerine göre ölçeklendirme yöntemi

Şekil 2. Anadolu yakası suça sürüklenen çocukların ikametgah dağılım haritası.

Tablo 2. Sokakların eş değer arazi değerleri gruplaması

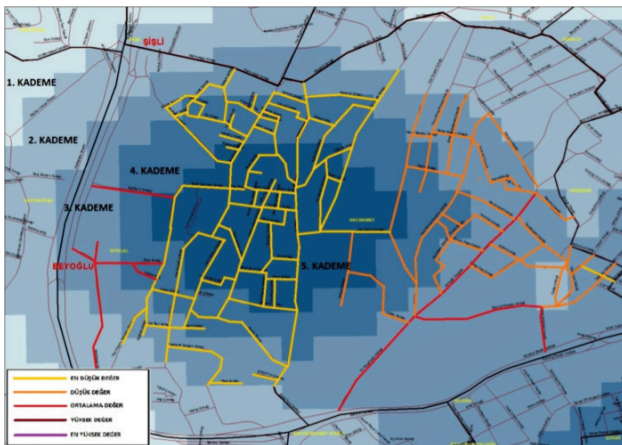
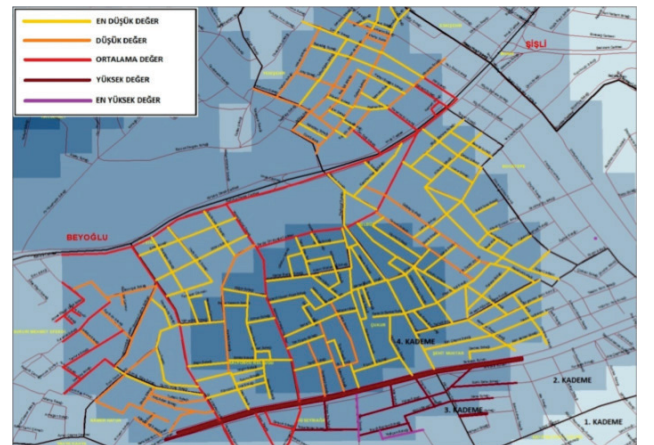
	Ortalama arazi değeri Bağcılar (TL)	Ortalama arazi değeri Beyoğlu (TL)	Ortalama arazi değeri Kağıthane (TL)	Ortalama arazi değeri Şişli (TL)
1	871.46 (225-1260)	608.95 (550-650)	230.31 (200-250)	660.70 (350-800)
2	1596.62 (1260-1800)	672.44 (650-700)	252.69 (250-275)	1641.53 (800-2500)
3	2573.48 (1900-3150)	758.70 (700-800)	296.03 (275-300)	3281.74 (2500-4200)
4	5302.20 (3150-7450)	890.33 (800-900)	334.53 (300-400)	6012.45 (4200-8125)
5	12101.85 (7450-32000)	1394.43 (900-3000)	799.78 (400-5000)	15189.46 (8125-32300)

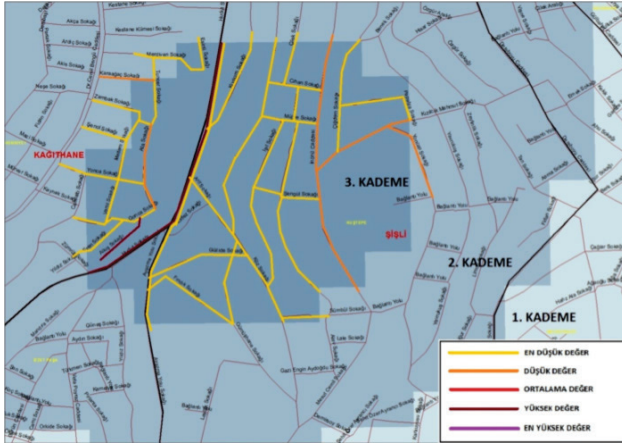
kullanılarak ucuzdan pahalıya olmak üzere eş değer 5 gruba ayrılmıştır. Bağcılar'da 2876, Beyoğlu'nda 1484 (Fetihtepe, Kaptanpaşa, Piyalepaşa, Piripaşa ve Keçecipiri mahallelerinde yürütülen kentsel dönüşüm projesi kapsamında arazi değerleri vakıf mülkiyetinden şahıs mülkiyetine geçiş sürecinde belediye tarafından tercihen azatlığı için çalışma kapsamı dışında tutulmuştur), Kağıthane'de 2233 ve Şişli'de 1173 sokağın değerlendirilmesiyle eş değer grupların ortalama arazi değeri belirlenmiştir (Tablo 2).

İstanbul genelinde 500m mesafe referansı ile yapılan etkileşim risk haritasında riskin en yüksek olduğu 5. kademeye giren tek bölge, Beyoğlu İlçesi'nde İstiklal ve Hacı Ahmet Mahalle sınırları içinde kalmaktadır (Şekil 3). Etkileşim riskinin en yüksek olduğu bu bölge ile etrafında kalan 4. ve 3. kademe bölgelerin bütünü hemem hemen adı geçen ilçe sınırları ile çakışmaktadır. İstiklal Mahallesi'nde, etkileşim riskinin olduğu tüm bölgelerde (3.-4.-5. kademe) Taşköprü, Polat ve Baruthane Deresi Sokak hariç diğer tüm sokakların arazi değeri ilçe genelinde en düşük arazi değeri grubunda kalmaktadır. Ortalama arazi değeri içinde kalan 3 sokağın daha yüksek değer alması, bölge-

nin resmi olarak riskli alan ilan edilmiş olmasıyla yapılacak olan kentsel dönüşüm projesinden kaynaklanmaktadır. Hacı Ahmet Mahallesi'nde ise 5. kademe içindeki tüm sokaklar en düşük arazi değeri grubunda, 4. ve 3. kademe içindeki sokaklar ise genellikle ortalamasının altı arazi değeri grubunda kalmaktadır. Mekansal olarak İstiklal Mahallesi'ne benzer özellikler göstermesine rağmen Hacı Ahmet Mahallesi'nde arazi değerlerinin daha yüksek çıkmasında bölgede yer alan üniversite fonksiyonunun etkisi büyüktür.

Suçta sürüklenen çocuklar açısından etkileşim riskinin orta ve yüksek düzeyde kaldığı bir diğer bölge; Beyoğlu İlçesi Bostan, Bülbül, Çukur ve Kalyoncu Kulluğu Mahalleleri'nin tamamı, Yenışehir, Şehit Muhtar, Hüseyin Ağa, Kamer Hatun ve Sururi Mehmet Efendi Mahalleri'nin bir kısmından oluşmaktadır (Şekil 4). Söz konusu mahallelere mekansal ve coğrafi olarak bakıldığında Kurtuluş Deresi Caddesi ve devamında Irmak Caddesi genişliği, tasarımı ve coğrafi konumu ile hem yapay hem de doğal bir eşik durumundadır. Eşiğin kuzeyinde yer alan Yenışehir mahallesinde; Irmak Caddesi ve bu caddeye bağlantısı olan Can Eriği, Keresteci Ali, Katmerli ve Fitil So-

Şekil 3. Beyoğlu İstiklal-Hacı Ahmet mahalleleri etkileşim risk haritası.**Şekil 4.** Beyoğlu Tarlabası ve Dolapdere semtleri etkileşim risk haritası.

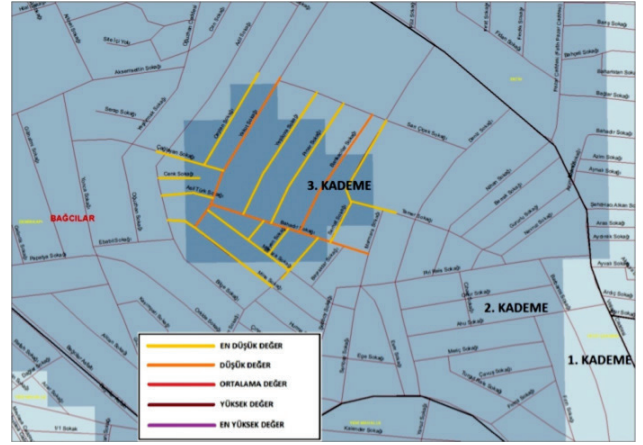

Şekil 5. Şişli-Kağıthane ilçeleri etkileşim risk haritası.

kaklar hariç diğer sokaklar, en düşük arazi değeri veya düşük arazi değerine sahip grup içinde yer almaktadır. Sokaklar arasında belirgin bir kümelenme yoktur. Özellikle komşu Hacı Ahmet Mahallesi ile birlikte Dolapdere Semti olarak adlandırılan Yenişehir Mahallesi içindeki sokaklarda, üniversitenin ve ana ticaret aksı niteliğindeki İrmak Caddesi ile Kurtuluş Deresi Caddesinin etkisiyle arazi değerleri artmaktadır. Eşiğin güneyinde yer alan etkileşim riskli bölge, aynı zamanda halk arasında Tarlabası Semti olarak bilinen ve adı suç ile beraber anılan İstanbul'un en meşhur bölgelerden birisidir. Etkileşim riskinin yüksek olduğu (4. kademe) bölge içinde ana aks niteliğinde olan Kalyoncu Kulluğu Caddesi hariç tüm sokaklar ortalama arazi değeri altında değere sahip olup çoğunluğu en düşük arazi değeri grubundadır. Etkileşim riskinin orta düzeyde (3. kademe) olduğu bölgelerde, Tarlabası Bulvarı ve güneyinde kalan sokakların arazi değeri ilçe ortalamasının üzerindedir. Ancak bölgede konut fonksiyonun bulunmadığı ve ana ticaret aksı niteliğinde kentin en pahalı sokaklarından biri olan İstiklal Caddesi'nin bulunduğu göz önünde bulundurulduğunda değerler istisnai niteliktedir. Orta düzeyde riskli alanın tam sınırında kalan Sururi Mehmet Efendi Mahallesi sınırları içindeki sokaklar ise Kasımpaşa ticaret aksı ile üniversiteye yakın olması sebebiyle ortalama değer grubu içinde yer almaktadır.

Kağıthane İlçesi Hürriyet Mahallesi ile Şişli İlçesi Kuştepe Mahallesi kesişiminde yer alan etkileşim riskinin orta düzeyde (3. kademe) olduğu bölgenin her iki tarafında farklı arazi değerleri bulunmaktadır (Şekil 5). Şişli İlçesi yaklaşık 3200 TL genel arazi değeri ortalaması ile 300 TL civarındaki genel arazi değeri ortalamasına sahip Kağıthane ilçesinden belirgin olarak ayrılmaktadır. Bu nedenle riskli bölgedeki sokakların arazi değeri analizi, bağlı buldukları ilçedeki değerlere göre yapılmıştır.

Etkileşim riskli bölgenin Şişli İlçesi sınırları içinde kalan kısmının, coğrafi olarak en tepe noktasında yer alan üniversite yapısını çevreleyen İnönü Caddesi ve Kızılıcak Mahmut Sokak dışındaki tüm sokaklar en düşük arazi değeri grubuna girmektedir. İlginç olan ise üniversite fonksiyonu alan içerisinde arazi değerlerini belirleyici nitelikte olmasına rağmen üniversiteyi çevreleyen İnönü Caddesi ve Kızılıcak Mahmut Sokağı'nın arazi

Şekil 6. Bağcılar ilçesi etkileşim risk haritası.

değerinin ortalamasının altında kalmasıdır. Etkileşim riskli bölgenin Kağıthane İlçesinde kalan kısmında ise Alkış ve Hudut Sokak hariç diğer sokaklar, ortalama arazi değerinin altındadır. Hudut ve Alkış Sokakların, ortalama üstü arazi değerine sahip olmasının sebebi Şişli İlçesine olan mekansal yakınlığıdır.

Genel istatistiklerde Bağcılar İlçesi, sayısal olarak birinci sırada olmasına rağmen etkileşim risk haritasında sadece bir bölgenin orta düzeyde çıkmış olması ve daha yüksek risk düzeylerinin bulunmaması, suça sürüklenen çocukların ilçe geneline dağılmış olduğunun bir göstergesidir. Etkileşim risk haritasında orta düzeyde (3. kademe) kalan tek bölge, Demirkapı Mahallesi içinde yer almaktadır (Şekil 6). Bölge içinde kalan sokaklardan Bankacılar, Yakut ve Bahadır Sokak hariç tamamı Bağcılar İlçesi'ndeki arazi değerleri ortalamasının en alt grubundadır. Söz konusu sokaklarda arazi değerinin bir üst grupta yer almasının sebebi sokak üzerindeki yapıların nitelik olarak farklılaşmalarından kaynaklanmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Günümüzde yapılan bilimsel çalışmalar ortaya koymaktadır ki, bireylerin sahip olduğu ekonomik koşullar, kültürel yapı, eğitim seviyesi, demografik özellikler gibi sosyo-ekonomik faktörlerle birlikte arazi kullanıma kararlarıyla şekillenen mekan suça doğrudan etki etmektedir. Giderek kalabalıklaşan kentlerde, hem sosyal hem de mekansal anlamda olumsuzlukların bir araya geldiği bölgelerde suç ve suçluya daha fazla rastlanılmaktadır. Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri programında (Unicef, 2012) "yoksul mahalleler" olarak tanımlanan bu tarz mekanlar farklı toplumlarda "getto, slum, gecekondu" gibi isimler tanımlanmaktadır. İsimleri ne olursa olsun bu tarz yerleşmeler, yaşanan kültürel çatışmalar, sosyal ve mekansal kalite düşüklüğü ile yoksulluk kültürünün bir yansıması niteliğinde olup (Es, 2004) bu durum çocuğun suça sürüklenmesini kolaylaştırmaktadır.

İstanbul'da ise henüz getto veya slum tanımlamaları içine giren yerleşim mekanlarından bahsetmek mümkün değildir. Daha çok göç hareketine bağlı ve kentleşmenin plansızlığına dayalı olarak ortaya çıkan gecekondu mahalleleri ile zamanla terk edilmiş ta-

rihi kent dokusu içinde köhnemiş yerleşmeler söz konusudur. Bu tarz yerleşmelerde yaşayan çocuklar, yoksulluk kültürünün bir yansıması olarak kentten beklentilerini tam olarak karşılayamamakta veya kentleşmesi için gerekli kentsel imkanlara ulaşamamaktadır. Bu durumun yaratmış olduğu toplumsal bozulma giderek derinleşerek mekansal dışlanmayla sonuçlanmaktadır. Mekansal dışlanmanın yaşandığı bölgelerde, kentsel çevre kalitesinin bir göstergesi kabul edilebilecek olan mekanın ekonomik değeri belirgin olarak diğer bölgelerden ayrılmaktadır.

Çocukların suça sürüklenmelerinde önemli faktörlerden biri olarak kabul edilebilecek olan mekansal dışlanışlığın ekonomik yansımasını ispat için “suça sürüklenen çocuklar ve aileleri yaşamak için daha çok kentin arazi değerlerinin düşük olduğu bölgeleri tercih etmektedir” hipotezi üzerine bu çalışma yapılmıştır. Çalışma yöntemi olarak örneklem kümesini oluşturan 14546 çocuğun yaşadığı mekanlarda, “Kernel Density” yöntemi kullanılarak ve 500metre mesafe referans alınarak İstanbul için etkileşim risk yoğunluğu haritaları oluşturulmuştur. Etkileşim riskinin orta ve orta üstü olduğu 4 farklı bölge belirlenmiştir. Bölge içine giren sokakların arazi değerleri üzerinden ilçe özelinde yapılan karşılaştırmalı analizlere göre; ana akslar, konut dışı fonksiyonların hakim olduğu ve üniversite gibi arazi değerine doğrudan etki eden özel fonksiyonlara yakın sokaklar hariç tüm sokakların arazi değeri ilçe arazi değerlerinin ortalamasının altında ve hatta çoğunluğu en alt grupta yer kalmaktadır.

Sonuç olarak çalışmanın hipotezi İstanbul’da suça sürüklenen çocukların yoğun olarak yaşadığı mekanlar ile bu mekanların arazi değerleri karşılaştırması üzerinden ispat edilmiştir. UNICEF raporlarında çocuklar tarafından bir kurallar yığını ve tehdit olarak algılanan kentlerin, “Çocuk Dostu Kentler” kavramından yola çıkarak tüm çocuklar için sağlıklı, güvenli, dost ve sürdürülebilir kılınması gerekmektedir. Bunun sağlanması için mekanın sosyal yönü bir kenara bırakılarak gerçekleştirilen kentsel dönüşüm projelerinde ziyade eşitlikçi bir anlayışla mekanın sağlıklılaştırıldığı ve daha insan odaklı projelere ihtiyaç vardır. Aksi taktirde geleceğin kentleri için sürdürülebilirlikten söz etmek mümkün değildir.

KAYNAKLAR

1. Centel, N. (2000). Mala Karşı Suçlarda Artışın Kriminolojik Bakımdan Açıklanması ve Nedenleri. Mala Karşı İşlenen Suçlarla Mücadele Semineri, İstanbul.
2. Ceylan, C. (2006). Yoksulluğun Çocuk Suçluluğuna Etkisi. URL: http://www.rehabilitasyon.com/action/makale/1/Yoksullugun_cocuk_sucluluguna_etkisi-1615.
3. Ceylan, C. (2006). Türkiye’de Son 20 Yıl İçerisinde Kırsal Alanlardan Kent Merkezlerin Yapılan Göçlerin Çocuk Suçluluğu Üzerindeki Etkileri Nelerdir. URL: http://www.rehabilitasyon.com/action/makale/1/Turkiye_de_son_20_yil_icerisinde_kirsal_alanlardan_kent_merkezlerine_yapilan_goclerin_cocuk_suclulugu_uzerindeki_etkileri_nelerdir_arastirma_onerisi-1612.
4. Es, M. (2004). Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri 1. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 8, 26-38.
5. Hancı, İ.H. (1999). Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara “İç Göçler ve Çarpık Kentleşme”. URL: http://www.kriminoloji.com/Carpik_Kentlesme-Hamit_Hanci.htm.
6. Kentlilik Bilinci, Kültür ve Eğitim Komisyonu. (2009). Kentleşme Şurası (Rapor 1). Ankara.
7. Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar Komisyonu. (2009). Kentleşme Şurası (Rapor 1). Ankara.
8. Kırşan, Ç., Çağdaş, G. (2004). Etnik Kimlik ve Eysel Mekan. Konut Değerlendirme Sempozyumu. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
9. Kopar, H. (2008). Uluslararası İlkeler Işığında Türkiye’de Çocuk Suçluluğunun Önlenmesinde Kamusal Tedbirlerin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
10. Onur, B. (2005). Türkiye’de Çocukluğun Tarihi. Ankara: İmge
11. Sivri Gökmen, Hikmet. (2008). Çocuk Dostu Kentler Oluşturmak. Mimar.ist Dergisi, 28, 49-55.
12. UNICEF. (2012) The State of The World’s Children 2012 Children In An Urban World. Newyork.
13. Yılmaz, E. (2008). İstanbul’un Çocuk Suçluları: Çocukların Suça Yönelme Nedenleri. Mimar.ist Dergisi, 28, 82-90.
14. Yılmaz, G. (2006). Suç ve Mekan: Suçun Temsili Üzerine Düşünceler. Mimarlık Dergisi, 328, 37-42.
15. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>.
16. <http://esa.un.org/unpd/wup/Highlights/WUP2014-Highlights.pdf>.